

B. 191.

39
41
52
57
58
61
71
81
91
101
111
121
131
141
151
161
171
181

Index opusculorum hoc volumine
comprehensorum

- 1) Mollerii animadversiones in scriptores aliquot historiae literariae recentioris
historico-criticae
- 2) J. H. a Seelen de Cimbroren in republ. Lubec. et Cimbroren Lubeca
rum in Cimbram mentis
- 3) Eiusd. Symmieta Libror. s. Librorum rariorum Index I.
- 39) X) Eiusd. Index II.
- 4) 5) Id. Henr. Luchmanni de codice Hafniensi Adami Brom. dissertatio
- 5) 6) Mich. Richey Polymaemones sive memoriae avinioris exempla
- 59) X) Eiusd. Continuatio
- 56) X) Eiusd. Continuatio altera
- 50) X) Eiusd. Continuatio tertia
- 6) 10) Mich. Richey de Gallorum quorundam de Germanorum ingenij iudicijs
- 7) 11) Jo. Burch. Chenker de commentarijs quos Galli memoires vocant
- 8) 12) J. G. Böhmii de Viti Beringii historia obsidionis Hafniensis Anecdota literarium
- 9) 13) Christ. Gottl. Buder de Frid. III Sapiente Saxoniae Electore Historiarum Patrono
et propagatore
- 10) 14) J. G. Böhmii de Judio et doctrinae publicae Historiarum in Academia Lipsica
oratio
- 11) 15) Frid. Boomeri de vera Medicinae origine diatriba.
- 12) 16) Justini Schnegafis commentatio de Aeneae Sylvi in Romanae literarum mentis
- 13) 17) J. H. Felfii de Aeneae Politionis Bibliotheca Romae publice oratio
- 14) 18) C. W. Schneideri commentatio de antiquo libello Mirabilia Romae inscripto
- 15) 19) Jo. Ad. Ammrich de antiquitatibus Quingium literarijs
- 16) 20) Recensio libri pordomi Chronicae Gottwicensis
- 17) 21) Vindiciae Harabergianae
- 18) 22) Jo. Ad. Hasmanni Paucyprius Jo. Frid. Lib. Bur. de Hain dictis

- 19) ~~21~~ Memoria Jo. Matth. Gysneri auctore Jo. Christoph. Richardo
- 20) ~~22~~ Elogium Job. Mayeri auctore A. G. Kästnero
- 21) ~~23~~ Elogium Jo. G. Roedleri auctore eodem
- 22) ~~24~~ Memoria Frid. Kofii Mathem. Prof. Kilon.
- 23) ~~25~~ C. A. Hennmanni Supplementa historiae literariae Göttingens.
- 24) ~~26~~ Jo. Frid. Rehkopf de Zwicconi ensibus literarum orientalium studio clari
- 25) ~~27~~ Memoria Henr. Vilh. Schröderi auct. J. M. Gysneri.
- 26) ~~28~~ De vita et morib. a Seelen
- 27) Henr. Broder de Lubecensium patrii extra patriam.
- 28) Balth. Munter, Lubecensium apud caeteros clarorum Secas I.
- 29) Jo. Henr. a Seelen Lubeca orientali.
- 30) ' De Lubecensibus doctorum theologiae dignitate conspicuis.
- 31) El. Naschow De magnificentia consulari in republica Lubeca.

XXIX

POLYMNEMONES
SIVE

**MEMORIAE
DIVINIORIS**

EXEMPLORVM PLVS CENTVM
EX VARIA

PRAESERTIM ERVDITORVM HISTORIA
DEPROMTORVM

CONTINVATIO

QVA

ANNIVERSARIVM GYMNASII STADENSIS SACRVM
IN HONOREM REGIS

ORATIONE PVBLICA
DE IIS QVAE IN CAROLO XII
DIVINIORA SVNT

A D V KAL FEBR HLQC CELEBRANDVM
OFFICIOSISSIME INDICIT

MICHAEL RICHEY
RECTOR

STADAE OPERIS HOLVVEINIANIS
A MD CC VII

50

207

FOURTH PART

MEMORIAL

DIVINORIS

EXEMPLORUM

FRANCISCI

GOETII

AMMENTORUM

ORATIONUM

DEUS ON

FRANCISCI

A. D. M. C. LXXV.

DEUS ON

MICHAEL

RECTOR

STADT OBER

A. D. M. C. LXXV.

Diuinius memoriae exempla, quanto fieri potuit, studio conquisita, & iucundis ex varia lectione flosculis conspersa, superiori anno in lucem proferre coepi, ac vobis, Fautores litterarum, strenam destinavi. Quod meum munusculum, licet integrum ac perfectum dare, nec otium tunc permitteret, nec chartae praestitutae angustia omnem exemplorum multitudinem caperet; haud tamen metuebam, ne in aere veltro confenescerem, aut persoluedi occasionem frustra in posterum venarer. In tanta enim felicitatis Suecicae constantia, quam virtus Regis nostri, & maxime manifestus ille Numinis praesentissimi sensus portendebant, facile diuinabat animus, fore, vt anno circumacto, quintus Calendarum Februarii auspiciis non minus felicibus illucesceret, Musisque nostris gratulandi materiam praeberet. Nec spem sefellit euentus: redit quippe anniuersarium Gymnasii nostri sacrum: redit dies ille, ad quem in fastis CAROLI nomen adscriptum est, festus omnino ac religiosus habendus, ob Regem supersitem, incolumem, felicem. Igitur & redeunt ad partes suas ciues nostri, lectissimumque ex coetu primo iuuenem communis causae oratorem decernunt: redeo & ego ad Polymnemes meos, ac aliam eorum cohortem, velut solemniū nostrorum praecones nunciosque, ad vos, Patroni optimi, extrudo.

Nouum agmen ducat COSROES Persarum Tyrannus, qui omnes Aristotelis libros memoriter complexus est (1). Rarum sane exemplum,

A 2

siue

(1) Ita non Persas modo, sed & Romanorum nonnullos de Cosroe praedicasse, auctor est Agathias Lib. II, Historiarum: *καὶ τοίνυν φασὶν, ὅτι δ' ἅλῳι τὸν σαγείτην χεταπῶν εἶν, μᾶλλον ἢ ὁ ῥήτωρ παιανίδης τὸν Ὀλόρου.* h. e. *Iraque dicunt, quod totum Stagiritam (Aristotelem) imbibit, melius quam Rhetor Paeanicus (Demosthenes) Olori (filium, Thucydidem).* Ad quae verba quis non effuse rideat lepidum *Christophori Personae* ineptissimi interpretis errorem, qui τὸν σαγείτην, quod Aristotelis a patria cognomen tum esse nemo ignorat transtulit *uini amphoram*, inductus forte *imbibendi* vocabulo, quod Agathias

siue rerum ab Aristotele traditarum multitudinem ac difficultatem species, siue tantam in Principe sine taedio discendi patientiam. Facilius credo, quae de *Publio Licinio CRASSO* (2) narrat Valerius (3), eum, cum in Asiam ad Aristonicum Regem debellandum Consul venisset, tanta cura Graecae linguae notitiam animo comprehendisse, ut eam in quinque diuisa genera (4) per omnes partes ac numeros penitus cognosceret. Quae memoriae felicitas ipsi plurimum contulit ad conciliandos sociorum animos: nam gratisimum erat illis, cum ius dicendum esset, si non aliena per interpretem, sed sua quisque lingua suum ius audiret (5). Obstupescit autem, cum accedo ad *Jacobum CRITONIVM* (6) patria Scorum, in quo natura aliquid prodigio simile produxit. Is enim adolescens non ingenio tantum ad eum excelluit, ut ante annum aetatis XXI (quo Principis Mantuani iussu interemptus est) linguas ad duodecim percalleret, & deuotatis omnibus Patrum ac Poetarum scriptis, promte scienterque de quocunque argumenti genere, siue soluta, siue ligata oratione differeret: sed memoriam quoque admirandam habuit, cuius specimina dedit Venetiis A. 1581, quando paginis compluribus sibi praelectis, mox singula verba recensuit, & recto ordine, & conuerso (7). Percrebuerat tum fama de hoc iuvene per totam Italiam. Sed Scaliger, nescio an inuidus, iudicium in eo desiderauit, & ingenium prodigiosum dixit, admiratione magis quam amore dignum (8). Aldus vero Manutius (9) eum

thias Cosroem dixerat *καταπίειν*: cetera quoque nihil felicitius expresit hunc in modum: addunt tamen *ἔς* Stagireten, id est vini amphoram longe melius perpotasse, quam Rhetor Paeanicus olori perscripserit fabulam. Helleborum huic Dormitatio! Sane hoc pacto τὸν Σταφυλίτην potius quam Σταγειεῖτην amaueit Cosroes, ad Πολυπότρως rectius, quam ad Πολυμήμονως a nobis referendus, conf. *Hadriani Iunii* Animaduers. L. I. c. 4. ap. *Gruter*. T. III. Thesaur. Crit. p. 322 sq. *Phil. Caroli* Dissert. de Criticis p. 19. ap. *Orenium* P. I. Animadu. p. 67. (2) Cui *Dimitris* cognomentum a *Fabio* Lib. XI. Institut. cap. 2. & in Fastis Consularibus datum inuenio. Vnde fortassis error eorum enatus, qui non in *Publio*, sed in *Marco Crasso* Romanorum diuissimo istam memoriae diuinitatem laudarunt, ut fecit *Happelius* in *Itacod.* Roman. p. 672. (3) Exempl. memorab. L. VIII. c. VII. Sect. I. num. 7. (4) Dialectos puta, Ionicam, Doricam, Atticam, Aeolicam & communem. (5) *Oluerius* ad *Valer.* Max. l. c. (6) *Critonim* vocat personatus ille *Christianus Liberius* in *Bibliophila* p. 179. errore forsan ex nominis conuenientia orto. (7) teste *Schotto* in *Phys* curios. p. 498. (8) in *Scaligeranis* p. 107. Eius iudicio subscribit *Bailletus*, & *Critonim* scientiae superficialiariae meteoris homines se felissit ac terru-
 issit

(9) eum honorem Critonio habuit, ut ipsi inscriberet Notas suas ad Cicéronis Paradoxa, in qua epistola raram hominis eruditionem dilaudauit, Cum praecoci hoc iuvene convenienter coniungi potest ex veteri historia CYRVS Maior: eum enim non solum ante aetatem sapuisse, sed etiam memoria admodum valuisse, ex Xenophonte accipimus. Quamquam imperantissimum Cyrum laudent alii, qui eum omnes militum suorum vultus nouisse, & nomina singulorum tenuisse scribunt (10), id quod per ipsas militiae rationes, perque tantam copiarum multitudinem & varietatem incredibile videtur.

DEMOSTHENEM cur inter exempla felicitis memoriae nonnulli re-

A 3

ponant

isse suspicatur, des *Enfans celebres* p. 108. Praeter hos atque *Manutium*, de monstro hoc ingenii memoriaeque videndus *Imperialis* in Museo, p. 141. *Morerius* in Lexico, Diuersus est *Iacobus Critonius* itidem Scotus, de quo *Baylius* in Dictionario, T. I. p. 985. (9) Pauli filius, non ipse Paulus, ut erratum *Baillero* l. c. (10) Ita Latini fere omnes, *Plinius* Lib. VII. cap. 24. *Valerius* Max. Lib. VIII. cap. 7. *Quintilianus* Lib. XI. cap. 2. Causam addit *Valerius*: ut sine minore exercitum saluaret. Habebant enim Imperatores praeci suos nominum suggestores, quos Romani Nomenclatores vocabant, ut notarum *Oliuero* ad h. l. *Solinus* credit, Cyrum consuetudine profecisse. Polyhist. cap. I. *Amianus* scriptores varios memorare, ait, *epotis* quibusdam remediis id impetrasse, Lib. XVI. cap. 5. quem locum ornat magis quam examinat *Lindenbrogius* in Notis. At vero *Xenophon* scriptor Graecus, illis temporibus proximus & rerum Cyri gnarus nihil prodidit, quod creditu tam difficile esset, quando non milites singulos, sed Duces solos nominatim a Cyro compellatos fuisse refert: quamuis hoc satis sit, in exercitu tam numeroso, vid. Lib. V. *Κύρου Παιδ.* T. I. Opp. p. m. 301. edit. Oxon. 1703. 8. Addam locum ipsum ex *Leunclauii* interpretatione: *Secundum haec ibant ad tabernacula, & inter eundem colloquebantur inter se, quantum memoria valeret Cyrus, siquid cum aliquibus esset construendum, quo modo nominatim adpellatis suis praeciperet. At Cyrus hoc studiose faciebat: cui perquam mirum videbatur, eos, qui officia sordida profiterentur, tenere singulos instrumentorum officii sui adpellationes: sicut Medicus & instrumentorum & medicamentorum omnium, quibus utimur, nomina nouit: imperatorem vero tam solidum esse, ut ducum sub se (τῶν ὑφ' αὐτῶν ἡγεμόνων) nomina ignoraret, quibus ei tanquam instrumentis necessariis esset utendum. κ. τ. λ. conf. pag. 298 sqq. vbi enumerantur multi, quibus a Cyro nominatim imperatum est, sed omnes Praefecti, gregarius nemo. Suspicio itaque cum *Mureto* L. III. Var. Lect. c. I. ac *Posso* de Nat. Rhetor. c. 20. eum, qui id primus prodidit Latinorum, errore memoriae lapsus fuisse. A recentioribus exemplorum aut fabellarum collectoribus eandem de Cyri memoria cantilenam cani non miror, siquidem ii farraginem suam vnde decunque corradentes, referre malunt quae mira sunt, quam quae certa,*

ponant (11), in veterum testimoniis satis causae non video. Tradit quidem *Lucianus* (12) eum Thucydidis historiam octies manu sua egregie descripsisse: quod ediscendi causa factum esse non repugno, cum grauitatem dictionis in tanto scriptore imitandam sibi proposuerit. Sed quam facile, aut quam difficulter librum tam grandem animo hauserit, nec *Lucianus* addidit (13), nec veterum alii, quantum ego scio, commemorarunt (14). Locum tamen inter Polymnemes nostros *Demostheni* non inuidebo. Saltem enim ad tantam eloquentiae gloriam ascendere non potuit, sine insigni memoriae bonitate: quippe, ut ait nobilis eius inter Latinos aemulus (15): *vox, motus, vultus, atque omnis actio eloquendi comes est, earumque rerum omnium custos est memoria.* Magis aperta sunt, quae de *Thoma Dempstero* Scoto narrat *Aubertus Miraeus* (16): *Erat hic, ut refert Maerbaeus Peregrinus, indefessus in legendo, ita, ut quatuordecim diei horas in librorum lectione continuare soleret. Mentis acumine satis valuit, sed memoriae tenacitate longe plurimum, adeo, ut multoties diceret, ignorare se, quid sit obliuio. Nihil adeo abdicum in antiquitatis monumentis, cuius non meminisset; ita ut Franciscus Cospus, vir in litteris omni comparatione maior, Dempsterum magnam bibliothecam loquentem compellere consueverit.* Nec aliter *Erythraeus* in *Pinacotheca*: *gloriam Dempstero multiplex rerum scientia, reconditae exquisitaeque litterae, & incredibilis memoriae magnitudo consecit.* Alii tamen iudicium non adeo magnum in eo fuisse tradunt (17), quod ego vitium magis ex moribus & factis *Dempsteri* (18), quam ex eius scriptis cognosci potuisse existimo; si ea excipias,

in

(11) *Drexelius* in *Aurifod.* P. I. c. 2. & ex eo *Pezoldus* in *Diff. de Memor. memorab.* p. 23, quem fideliter recitat, ne erroribus quidem exceptis, *Paulini* in *Philosophis schen Feyerabend.* p. 667. (12) in *Dialogo aduersus indoctum & multos libros eminentem T. H.* Opp. p. m. 380, edit. c. not. var. (13) Scripsit praeterea *Lucianus* singulari *Dialogo Encomium Demosthenis*, in quo ceteras eius dotes omnes laudatas inuenio, sed nullam factam praestantis memoriae mentionem. (14) Quinimo labore magis, quam naturae beneficio cum profecisse, docet *Valerius Max.* Lib. VIII. c. 7. quo iudice alterum *Demosthenem mater*, alterum *industriam enixa est.* (15) *Cicero* Partit. Orator. I. (16) in *Biblioth. Ecclesiast.* P. II. p. 161. (17) Imo plane nullum dicit *Iac. Vsserius* in *Antiquit. Eccles. Britann.* cap. 1, quena tamen *Dempstero* iniuriam facere, ex oraculi sui sententia pronunciat *Adolph. Clarmundus* P. I. *Vitarum* p. 230. Enimvero ad *Historiam Scotiae Ecclesiasticam* ista *Vsserii* reprehensio praecipue spectat, in qua *Dempsterum* pro gloria gentis multa commentum esse nemo negabit. (18) Ut taceam uxorem venustissimam libidinis alienae irritamentum ab eo circumductam: iuuenem nobilem

in

in quibus forte patriae amantem se praebeuit magis quam prudentem. Equidem ita vulgo rem se habere intelligo, vt quibus memoria est praestantior, iis iudicandi solertiam, veluti quadam naturae inuidia, minorem inesse contingat. Dantur tamen exempla, in quibus vtramque felicitatem benigna rerum mater coniunxit. In promptu est *Conradus DIETERICVS* Antistes *Vlmensis*, & Orator sacer celeberrimus, cui inter ceteras laudes *Balthasar Schupp* his verbis parentauit (19): *Valuit memoria, quae, quicquid magnum fuit, seponere, Erre atque vsu postulante, promte redere potuit: in primis inelytus fuit iudicio, quod ceterorum omnium sal est & condimentum. Hinc nihil memoria eius concepit, nihil ingenium sinxit, nisi quod iudicium approbavit.* Puerorum alia ratio est, in quibus non per naturae inuidiam, sed per aetatis necessitatem memoria iudicium post se relinquit, & fati diuinum in teneris animis habetur, si rerum vel auditorum vel lectarum sint praeter modum tenaces. Talis erat ille *Ioannes Theodorus DIETERICVS*, qui puer annum agens vndecimum, *VVinkelmanni* ductu, solis imaginum subsidijs adiutus (20) vniuersam Augustorum feriam, vna cum temporum rationibus, a *Iul. Caesare* vsque ad *Ferdinandum III* memoriter in concione recitauit (21). Quod si tamen ingenia praeter

in Collegio *Bellouacensi* ferula circa nates excarnificatum; aliaque, in quibus a recto iudicio prudentiaeque legibus recessit: saltem de eius rixandi libidine audiamus *Erythracum*: *Nescio quo pacto hac nostra aetate, Musae, mansuetissimae illae sorores, summa animi voluntate complexae sunt Thomam Dempsterem, Scotum, hominem factum ad bella & contentiones, quippe qui leniter re vel verbo lacesitus, continuo ad arma rixasque decurreret; nullum ferme diem a concertationibus vacuum praeterire sinebat; quin videlicet cum aliquo, vel ferro decerneret, vel, si ferrum minus suppeteret, pugnis rem ageret; quo sebat, ut esset paedagogis omnibus formidabilis.* *Pinacoth.* I, p. 24. (19) In Panegyrico ap. *VVir.* Memor. Theolog. Decad. III. p. 460. (20) *Ars mnemonica* proprie sic dicta difficilior est, quam vt ad pueros adhiberi possit. Vsum sere habet in extemporalibus. In perpetuis enim, nisi continua accedat repetitio, ideae illae ex animo elabuntur. Quomodo ars illa differat ab imaginibus eiusmodi, per quas intellectualia tantummodo ad sensus reuocantur, docet *Io. Buno* in Praefat. ad *Ideam histor.* vniuers. Germanice editam: vbi afert exemplum nostro plane simile *Io. Henrici SVRSEN*, qui olim in Gymnasio *Luneburgensi*, non tantum omnes Iuris titulos, cum eorum numeris, recto & conuerso ordine ex memoria reddidit, sed & de singulis *Timlorum* numeris extra ordinem interrogatus, Rubricam quamlibet, cum maxima auditorum admiratione recitauit. (21) vid. *Morhof.* I, II. *Polyhist.* c. VI, p. 373, cuius viri summi iudicium de imaginibus ad res historicas adhibendis fati est benignum.

praeter modum praecocia pueris contigerint, iudicium quoque non minus quam memoria in iis excellere deprehenditur. Ita *Ioannes VAN DER DOES* siue *Ianus Doufa* iunior, memoriae quidem beneficio in ipsis fere ephelis omnem humaniorem doctrinam felicissime haufit, sed sine iudicii facultate fieri ab eodem puero non potuit, vt proxime scriberet in *Poetas* quoscunque, & ab omnibus, etiam doctissimis viris, *Philologus*, *Poeta*, *Philosophus*, *Mathematicus* excellentissimus, & dignus *Bibliothecae Lugdunenſis* praefectus haberetur. Testes rei tam inſolentis ſunt ſcriptores fide digni (22); quorſum & dolor ille ſpectat, quem ob iuuenē optimum, aetatis anno *XXVI* extinctum prodidit *Scaliger* (23), vt & *Cafaubonus* ad *Scaligerum* haec reſcribens (24): *Ianum Douſam iuniorem abiſſe ex tuis literis primum didici; atque vtiſſimam quidam aliud nunciaſſes mihi potius, quam hoc. O caſum grauem! o ſunus vere acerbum! nempe ita eſt, mi Scaliger, quod tu olim μαρτυρόμεν & ſcripſiſti, vergunt doct̄ae artes ad interitum, eſtque omnis iam in Europa eruditio v̄na & rect̄a conclamata. — — Fleui ergo & fleo adhuc tanta ſpei iuuenem, cui equidem ex vniuerſa iuuentute literis operata parem noui neminem. Tantum filium habuit pater Ianus DOVSA, primus ille Academiae Lugd. Batauae Curator, ipſe ingenio memoriaeque maximus, & nequaquam nobis inter exempla diuiniora praetereundus: quod enim in filio praecox, idem in patre magnum fuit. Multiplex erat in viro lectio, incredibilis pene memoria. Graecarum ac Latinarum literarum, hſtoriae veteris ac nouae nihil erat, quod ipſum ſugeret; nihil, de quo rogatus non extempore reſponderet. Vnus ille, quod de Longino ait Eunapius, erat βιβλιοθήκη τις ἐμψυχος, καὶ περιπατῶν μεσσηίων. Vnus ille Batauae Varro, &*

Acade-

(22) *Io. Meursius* in *Athen. Batau*, p. 152. *Valer. Andreas* in *Biblioth. Belg.* p. 438. *Fr. Suerterius* in *Athen. Belg.* p. 378. *Paul. Colomesius* *Opuſc.* p. 231. *Adr. Baillet des Enfans* p. 159 ſqq. *Ant. Teiſſer* dans ſes *Nouvelles Additions aux Eloges des hommes ſauans de Mr. de Thou* p. 401 ſq. vbi *Scioppis* in *Douſam* iuniorem calumniae reprimuntur. Plura fortasſis de praecoci hoc iuene dabit pro diligentia ſua *David Schultetus* *Hamburgeniſis* V. Cl. in ſuo, quod molitur, *Theatro eruditae iuuentutis* vernaculo ſermone propediem aperiendo, in quo non omnes tantum perſonas a *Baillet* olim collectas, ſed & longe plures per ſupplementum aſcriptas in ſcenam prodire videbimus. (23) *Je pleura y huit ſours durant, comme vne vieille, lors qu' il fut mort*, inquit in *Scaligeran*, p. 129. (24) *Epitt. CCCCXIX.* p. 499, edit. Hag. Com. 1638. 4.

Academiae commune oraculum (25). Si fides est Scaligeranis, nihil fuit Poetarum, quod ille non ad vnguem tenuisset. Ianus pater avoit une grande memoire, il sçavoit tous les Poetes, & en jettoit toujours quelques vers à la traverse, de bonne grace. Il recitoit les Elegies de Propertius toutes entieres; il recitoit Catulle, Tibulle, Juvenal, Horace; il sçavoit tous les vers de mon Pere, de Sannazare, de Jo. Secundus, de Pontanus, & d'autres. Sane hunc dici oportuit verum Poetarum helluonem (26)!

Ne autem hanc gloriam solis forte Europaeorum ingenii propriam esse, & in iis, qui a cultu atque humanitate nostra longissime absunt, nihil a natura diuinum produci putemus, ex Asia se nobis offert ECHEBANDVS, Magnus Indiae Mogul, qui sub initium superioris seculi decessisse legitur. Is aliquot elephantorum millia, equos longe plures, & incredibilem ceruorum, aquilarumue ac aliarum auium numerum aluit. Quibus omnibus quum certa imposuisset nomina, tam valuit memoria, vt, quoties vellet, vnumquodque animal sigillatim compellere posset, nec vnquam errore lapsus, nomina perturbaret (27). Quid? si huic Echebando tot fuisse corda dixero, quot aluit animalium genera: quandoquidem Q. ENNIVS tria corda habere sese dicebat, quod memoriae beneficio tres linguas, Graecam nimirum, Oscan & Latinam percalleret (28). Ille vero plane excors fuit, qui primus de ESDRA fabulam confinxit, sacrum hunc scriptorem omnes codicis diuini libros, a Chaldaeis incendio crematos, vna cum aliis Hebraeorum monumentis, ex sola memoria restituisse (29). Quamuis enim praecleara Esdrae in codicem

B

diui-

(25) Verba sunt *Meursii* l. c. p. 88. quae eadem repetunt *Melch. Adami* in *Vitis ICTor. German.* p. 180. edit. recent. in fol. & alienorum elogiorum compilator *Svveertius* l. c. pag. 377. conf. *Thuan.* ad A. 1604. *Blaunt* in *Cens. Aut.* celebr. p. 580 sq. edit. Lond. fol. (26) Alium habuit filium Ianus pater, Iunere CPolitano inclytum, cui Georgio nomen. De huius ingluuie Scaliger eodem loco: *Georgius Donsia mangleoit autant, que donze de nous autres. J'ay pris plaisir de lui voir manger un coq-d'Inde, & encore quelque chose.* Sed dubites profecto, Lector, quem magis insatiabilem mireris, ventremne filii, an animum patris, siue vtrum pater fuerit librorum, an filius ciborum voracior. (27) Ex quadam Descriptione Indiae Orientalis refert *Pezoldus* p. 23. conf. *Jac. Dan. Erust* p. II, des *Histor. Wilder. Hauses* p. 102. (28) vide *A. Gellium* Lib. XVII. Noct. Attic. cap. 17. & *Hier. Columnae* vitam Ennii, quae recentissimae huius Poetae editioni, a *Franc. Hesfelio* in Batavis hoc ipso anno curatae, praefigitur pag. 5. (29) Commento huic, a Iudaeis scriptoribus profecto, occasionem dedisse putat-

diuinum merita, & Numen, quod in eo fuit, agnoscam; ea tamen aliunde potius aestimanda censeo, quam ex miraculo tam parum necessario: cum nulla Chaldaeorum contentione fieri poterit, vt omnia voluminum sacrorum exempla, non per Iudaeam tantum, sed & per alias terras dispersa, omnino deleerentur.

Q. FABIVS *Maximus*, a Cicerone in Quaestionibus Academicis laudatus, omnia non solum domestica, sed etiam externa bella memoria tenebat: vt non immerito bello Punico secundo omnia eius consilia dictaque oraculi loco haberentur. Quoniam vero per naturam facilius est factorum, quam verborum recordatio, non tantum admirationis hoc Fabii exemplum habere existimo, quantum habet illud *FERRANDI Cordubensis*, de quo *Abr. Bzouius* (30) rem portenti similem consignauit. Non piget, integrum Bzouii locum afferre, cum, quod historia plenius legi mereatur, tum, quod ea, quae humanam excedunt fidem, alienis malim, quam meis verbis enarrare. Ita vero ille: *Venit & alter ex Hispaniis in Galliam, Ferrandus Cordubensis, miles armatus, Artium, Medicinae, & Theologiae Doctor, qui vniuersam Parisiorum Scholam sua mirabili scientia vertit in stuporem. Erat enim in omni facultate scripturarum doctissimus, vita & conuersa-*

putatur liber quartus Esdrae, omnium consensu Apocryphus, in cuius cap. XIII, mira narrantur de poculo diuinitus porrecto, quod cum exhausisset Esdras, adeo intumuit sapientia, vt dies noctesque continuas, per mirificum quendam *ἑνθεσιασμόν* librariis quinque tam diu memoriter dictaret, donec volumina quatuor & ducenta implerentur. Ex Patribus non pauci sunt, qui fabulae de libris sacris, ab Esdra post iacturam restitutis, fidem adhibuisse videntur: plerorumque tamen verba in melius interpretatur *Dorschens* Theolog. Zachar. P. II, p. m. 81 sqq. Pontificii, Patrum auctoritate inducti, idem commentum defendunt, non tamen omnes: nam recte sententiam fert *Huetius* in Demonstr. Euangel. Prop. III, cap. 14. § 19. p. m. 311. *Richardum Simonium* seruide rem agere, dicit *Pfeifferus* Crit. Sacr. cap. II, Sect. II, qu. I, p. m. 28, quod mihi tamen, Historiam eius Criticam V. T. praesertim pag. 4. edit. Gall. euoluenti non liquet. Ceterum legatur de hoc argumento *Chamier*. T. I, Panstrat. Cathol. p. 426. *Hottingerus* L. I, Thesaur. Philol. c. 2, qu. I, p. 112. sqq. *Heideggerus* in Enchirid. Bibl. p. m. 189. & ex nostris *Wasmuth*, in Vindiciis p. 47. sqq. *Kortholtus* de Var. Script. S. edit. cap. I. *Calonius* in Critico S. Biblico. Diatr. V §. 4. p. 150. *Io. Fried. Mayerus* in Dissert. select. Kil. & Hamh. p. 558. (30) ex *Io. Tritheimii* Chronico Monasterii S. Martini Spanheimensis, in Annalibus Ecclesiast. Tom. XVIII, ad A. 1501, p. 594. & post Bzouium *Hottingerus* in Histor. Eccl. Seculi XVI, P. V, p. 115. sqq.

refectione honestissimus, non sicut ille (31), de quo diximus, arrogans & superbus, sed humilis multum, & reuerentia plenus. Memoriter tenuit Bibliam totam, Nicolai de Lyra, scripta S. Thomae Aquinatis, Alexandri de Hales, Ioannis Scoti, S. Bonaventurae, & aliorum in Theologia complurium: Decretum quoque, & omnes vtriusque Iuris libros; & in Medicinis Auicennam, Galenum, Hippocratem, & Aristotelem, atque Albertum, omnesque Philosophiae & Metaphysices libros, & Commentaria ad vnguem (ut aiebant) memoria retinebat. In allegando fuit promptissimus, in disputando acutus, & a nullo vnquam superatus. Denique linguas Hebraicam, Graecam, Latinam, Arabicam & Chaldaeam perfecte legebat, scribebat, ac intelligebat. Romam a Rege Castellae missus Orator, in omnibus Italiae Galliaeque Gymnasiis publicis disputans, conuicit omnes, ipse a nemine vel in minimo conuictus. Varia de ipso inter Doctores Parisenses erat opinio: alii Magum illum, ac daemone plenum cauillantibus, alii sentientibus contrarium. Non desuerunt, qui Antichristum putarent, propter incredibilem scientiam scripturarum, qua cunctos mortales videbatur excellere. Carolo Duci Burgundiorum, astronomica variacione longe ante praedixit interitum. Commentaria in Almagestum Ptolomaei edidit, & in Apocalypsin S. Ioannis Euangelistae, aliaque opuscula conscripsit. Haec Bzouius; quae tam immodica sunt, ut nesciam, an facile sine commenti suspicione legantur. Afferam igitur moderatiora de FRANCISCO I Gallorum Rege, quem tradit Paulus Iouius tam diuina memoria fuisse, ut in negotiis etiam amplissimis, promte rerum ac subsidiorum omnium recordari potuerit, & deligere, quod sibi expediret. Cum enim aliquando ei in venatione occupato nuncium allatum fuisset, de impressione ab Alphonso Vastio in subalpinas regiones facta, confestim consilium cepit, & ne quidem ex equo descendens, intra semihorae spatium, non expeditionem tantum decreuit, sed & copias, duces, comaeatus, itinera incredibili celeritate designauit. Rex namque, ut ait Iouius (32), qui omnes prope suae aetatis tenaci atque expedito immensae memoriae captus, perennique vigore superauit, quid & quantum peculiariis comaeatus vnaquaeque prouincia suppeditare posset, quacnam itinera, quae flumina ad conuectiones facilia vicinioraque forent, & e quibusnam statiuis

B 2

ant

(31) Italus, quem eodem loco narrauerat Bzouius Lugdunum circa idem tempus delatum fuisse, hominem *πνευροφον*, gloriosum, omnium prae se contentorem & voluntariae paupertatis ex veterum philosophorum more affectatorem. (32) Lib. XXXVII. Historiar. sui temp. p. m. 356. pro quo *Pezoldus* falso allegauit Elogia viror. bello illustr. & bona fide errorem retinuit *Pankini* l. c. p. 668.

aut hybernis equitum alae accersendo celexime conuenire possent, mira ardentis ingenii figuratone atque velocitate repraesentabat, sic vt eum rationes itinerum & nauigationum, praecipuasque rerum omnium copias, vel remotissimarum etiam ciuitatum, tanquam ex indice, memoria tenere, vsu rerum periti Proceres reuerentur. Ab eo namque subitario belli decreto statim perspectum est, quantum Rex ipse, cum ingenii magnitudine, tum quodam memoriae inenarrabili robore, propter singularem rerum suarum notitiam valeret, vel mollissimis interdum voluptatibus occupatus. Ad Franciscum accedit FRIDERICVS I Imperator Augustus, cui a barba rufa cognomentum inditum fuit. Siquidem ille semel visa vel audita tam firmiter animo retinere potuit, vt quoscunque, etiam infimae sortis homines, vel vidisset aliquando, vel compellasset, eorum vultus atque sermonis, licet annis multis interiectis, praesentissime recordaretur (33).

Sed a Principibus, in quibus plerumque maior est, quam in priuatis, virtutum admiratio, pergo ad priuatos nonnullos. Ioannes GATTVS, patria Siculus, qui circa A. 1440. doctrina claruit, quidquid perlegebat semel atque iterum, memoriter deinceps id omne reddebat (34). In linguis vitationibus hoc fieri posse credo, praesertim si magna animi contentio & diligentia accedat, qualis in Gatto fuit, qui litterarum Graecarum causa iter in Graeciam discendi audus suscepit. At ea, quae sermone non amplius vsu vulgato, & per se difficili consignata sunt, longe etiam difficilius memoriae imprimuntur. Hinc miror felicitatem GEBHARDI (35) pii admodum ac eruditi, in agro Brunsvicensi, dum viueret, Sacerdotis, qui omnia codicis diuinius capita Hebraice, sine vilo errore aut haesitatione reddere potuit. GENETHLIVS Genethlii filius, Palaestinus Sophista, Minutiani & Agapeti discipulus, teste Suida, tam prompto fuit animo, vt totam aliquam declamationem; semel auditam, extemplo memoriter recitaret; maior eo nomine, quam GREGORIVS III Pontifex, quem omnes ordine Psalmos memoria complexum fuisse, tanquam

(33) *Cuspinianus*, & post eum *Drexelius*. l. c. (34) *Io. Wolfius* Lect. Memorab. T. I. p. 823 (35) Is frater fuit *Brandani Henrici Gebhardi* in Academia Gryphiswaldi Doctoris publici, notus ex libello de *propinquitate extremi diei* ad Brandanum Daetrium perscripto. Quae accepta refero Pl. Reu. *Ioanni Fies* sacri ordinis Stadenis Patri seniori, vastae lectionis ac memoriae viro, a quo Gebhardum hunc memini aliquando, in Oratione de Memoria, laudatum fuisse.

quam rarum quid, tradit Spondanus (36). Sed quibus verbis fatis extollam aeternum illud Bataviae & seculi sui decus *Hugonem* GROTIUM, virum, ut vocat Vosius, non diuinarum minus, quam humanarum rerum scientissimum? adeo enim eius animi dotes ultra communem hominum conditionem ascenderunt, ut sine veritatis iactura, vir quidam doctus (37) ad Grotium transtulerit illa verba, quibus Alcibiadem descripsit Nepos: *In hoc natura, quid efficere possit, videtur experta. Si enim ipse fingere vellet, neque plura bona reminisci, neque maiora posset consequi, quam vel fortuna, vel natura tribuerat.* Ne quid enim dicam de aureo libello, quem pro veritate religionis Christianae exul & a subsidiis consuetis destitutus, ex sola fere memoria depromsit: ne quid etiam de aliis eius scriptis commemorem, tam vasta ac multiplici eruditione refertis, ut incredibile videatur, tantam rerum copiam ac varietatem in vnius hominis animo condi potuisse: saltem aliquid afferam, quod a patre suo acceptum narrat Anton, Borremansius (38): *Accidit nimirum, ut Grotius ex Autoritate Illustrum ac Praepotentum Hollandiae Ordinum aliquot militum cohortes lustraret, magno sane memoriae summae exemplo, quod statim non modo omnes milites, nunquam sibi antea visos, de facie nosceret; sed & singulorum nomina absque haesitatione teneret.* Cum Grotio quidem non comparandus, tamen inter Polymnemes non plane praetereundus est Christianus GRYPHIVS decus illud Scholae Vratislaviensis, & inter Poetas Germanos huius temporis sidus haud obscurum. Ei enim, cum anno superiore prid. Non. Mart. evita emigrasset, inter cetera encomia his verbis a collega (39) parentatum fuit: *Wdt hatte ihm eine feine Seele / und in derselben einen herrlichen Verstand / vortrefliches Judicium, und wunderfames Gedächtniß gegeben. Man könnte ihn dannenhero gewiß ein herrliches Depositorium, worinnen viel schöne Beylagen verwahret / und gleichsam eine lebendige und wandelnde Bibliothecam, darinnen ein grosser Vorrath der raresten Autorum enthalten / ciculiren und benennen. Im Verstehen war er hurtig / im Urtheilen scharfsinnig / im Behalten unvergleichlich.* Eadem affirmat Christ, Stieffius,

B 3

Stieffius,

(36) ad A. 731 (37) *Thom. Crenius* P. I. Animadu. Philol. & Hist. p. 19, ex *Corn. Nepos* Alcibiade c. 1. 2. (38) Var. Lect. cap. III. p. 11. conf. *Cren.* l. c. vbi tamen Grotii aliquis memoriae lapsus allegatur, ex quo intelligimus, hominem fuisse. (39) M. *Gottfriedo Klippender* / Correctore, in dem Abriß eines treuen Schul-Lehrers / bey Beerbigung Hn. Chr. Gryphii, aus 2 Timoth. I. 12. vorgestellt pag. 10. edit. Dresfl. 1706. fol.

Stieffius, Lignicensis Silesius in Epistola de obitu viri incomparabilis
Christi, Gryphii ad Io. Godofredum Baronem Vratislauensem (40) vbi
non tantum insignem decem linguarum peritiam, & vneres earum
in Poetin Germanicam a Gryphio transfusas laudat; sed & causam
addit: *quippe memoria plane stupenda, limatissimoque iudicio pollebat, ve quic-
quid legisset aliquando aut didicisset, non tantum fideliter retineret, promissime,
que, si occasio postulauerit, redderet, sed omnia quoque cura singulari persiceret.*
Denique agmen hoc nostrum claudat *Franciscus GYETVS (41)* de
quo Antonius Periander in vita eius refert, *quod memoria inprimis valuerit,
quam fidam, omniumque, quae semel tradita erant, tenacissimam ad extre-
mum vsque conseruauit.*

Praeter hos, quos emisi, Polymnemones alios superesse, nec pau-
ciores, ne luce minus dignos, ex ipso, quem seruauit, nominum ordi-
ne intelligitur. Sed quia me ipsum, non sine causa, limitibus nunc cir-
cumscripti, iubeo illos in scrinia mea reuerti, & aliam quamprimum
opportunitatem praestolari. Ad Vos autem, quoscumque haec charta
compellat, Patroni ac Fautores, de Oratore meo, cuius gratia haec scribo,
pauca iam sunt dicenda. Is est

IOANNES GEORGIUS PAVLI

Stadensis, iuuenis egregius, & ad magna contendens. Cui licet Patris
optimi & de negotiis publicis praeclare meriti iactura haud ita pridem
inopinata & perquam grauis accidit, animus tamen erectus, & honesta
laudis ambitio permansit. Talem enim sese mihi semper, vna cum fra-
tre suo, probauit, vt merito ad eos transferam luculentum istud testimo-
nium, quo C. Plinius Caecilius (42) summae indolis iuuenes duos,
Fuscum Salinatorem & Numidium Quadratum ornavit; *Mira vtrique
probitas,*

- (40) Quae exstat inter aliorum epicedia in Gryphium. Ex eadem hac Stieffii Epistola
disco, Gryphium nostrum reliquisse insignem apparatus ad libros aliquando, si
vixisset, edendos, *de Biographis, de Poetis purpuratis, de Litteratis infelicibus,*
& alia. Quae vt publico commodò non inuideat gener eius & haeres ex alie
Io. Theod. Leubscherns V. Cl. omnes mecum optant, qui historia euiditorum
delectantur. (41) celebris ille Terentii interpres, qui nouo (vt ait *Borremans*
l. c. p. 14.) & inaudito antea consilio, linguam Latinam a Graeca non modo
deriuabat; sed & Graecae linguae primitiua omnia, vnde cetera deducerentur,
vocalia monosyllaba esse contendeat. (42) Lib. VI. Epist. XI.

probitas, constantia salua, decorus habitus, os planum, vox virilis, tenax memoria, magnum ingenium, iudicium aequale; quae singula mihi voluptati fuerunt: atque inter haec illud, quod & ipsi me ut rectorem, ut magistrum intuebantur: & ii, qui audiebant me aemulari, meis instare vestigiis videbantur. Igitur si quid apud Vos, Patroni optimi, valet eiusmodi commendatio, animum oratori nostro gratiosum ac beneuolum declarate. Quod facietis, si ad quintum Kalendarum Februarii, stato tempore, in publico nostro Museo frequentes adesse, eumque de iis, quae in Carolo XII Suecorum Rege diuiniore sunt, oratione Latina dicentem audire non gravemini. Neque enim mea tantum inuitatio, sed & ipsa diei Carolinae sanctitas, & vester erga Regem affectus, hanc a Vobis gratiam videbitur impetrasse. Scripsi Stadae X Kal, Febr, A. MDCCVII.

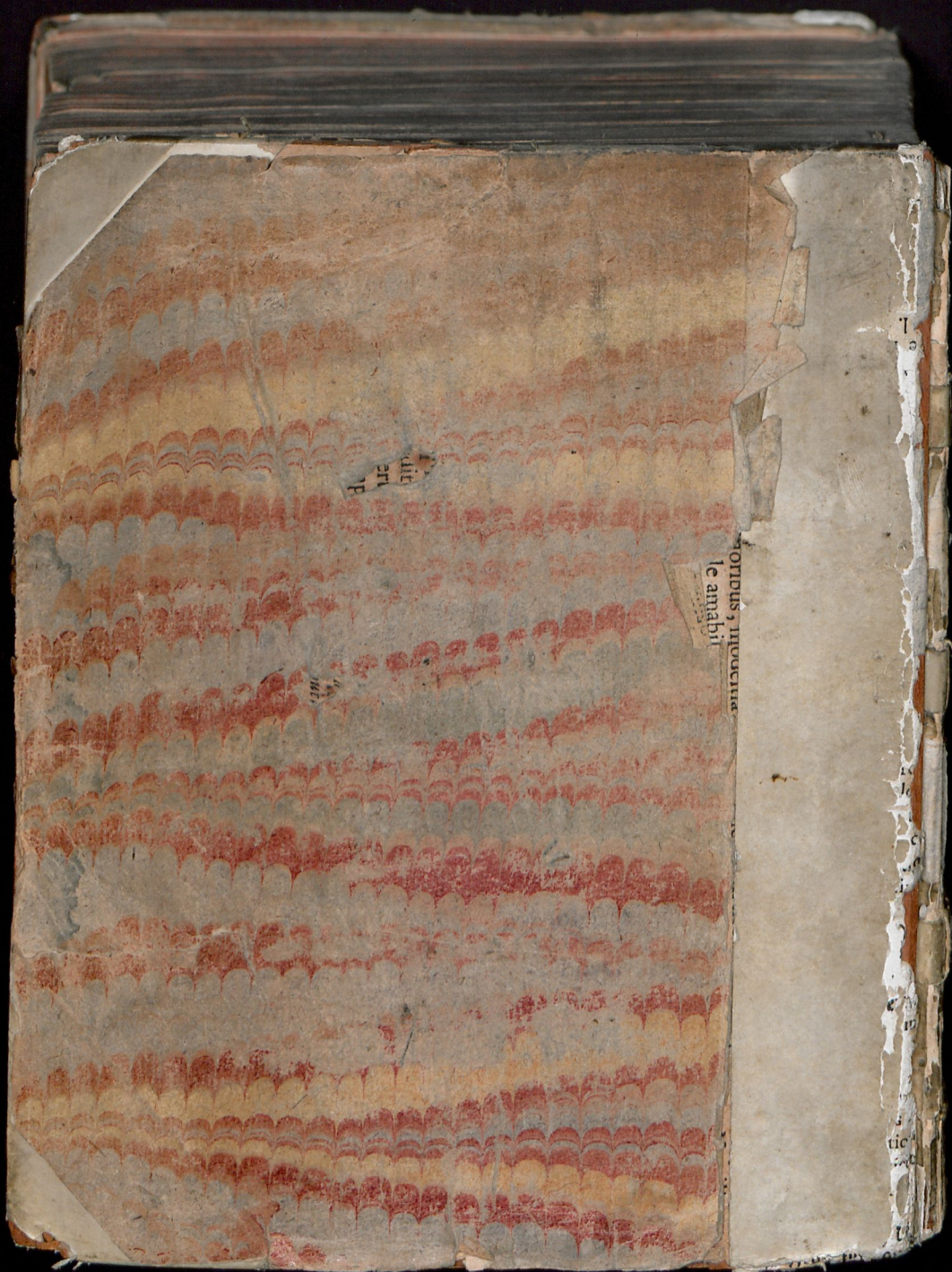

No 113.
8 80

n. 1.

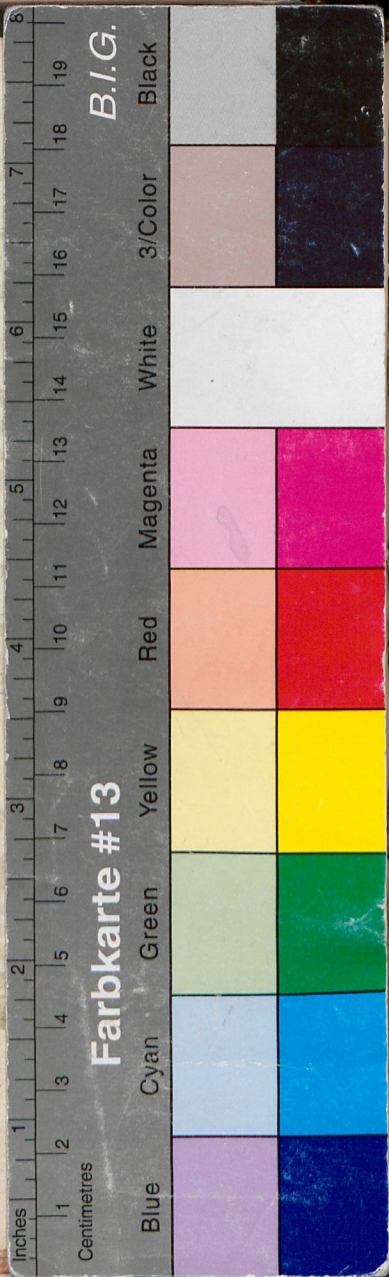

le amabit

le amabit

CORPUS, INUOCUA

507

XXIX

POLYMNEMONES
SIVE

**MEMORIAE
DIVINIORIS**

EXEMPLORVM PLVS CENTVM
EX VARIA
PRAESERTIM ERVDITORVM HISTORIA
DEPROMTORVM

CONTINVATIO

QVA

ANNIVERSARIVM GYMNASII STADENSIS SACRVM
IN HONOREM REGIS

ORATIONE PVBLICA

*DE IIS QVAE IN CAROLO XII
DIVINIORA SVNT*

A D V KAL FEBR HLQC CELEBRANDVM
OFFICIOSISSIME INDICIT

MICHAEL RICHEY
RECTOR

STADAE OPERIS HOLVVEINIANS
A CIO ID CC VII

607